

Justiitsministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Kas ministeeriumi raamatupidamise aastaruanne
on õige ja tehingud seaduslikud?*

Justiitsministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

Kas ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne on õige ja tehingud seaduslikud?

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Riigieelarve seaduse järgi on Riigikontrollil kohustus hinnata riigi 2007. a majandusaasta koondaruande õigsust ja tehingute seaduslikkust. Justiitsministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise audit on sisendiks riigi majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks.

Auditiaruandes tuuakse välja olulisemad tähelepanekud raamatupidamise korralduse kohta Justiitsministeeriumis. Lisaks auditeeris Riigikontroll Justiitsministeeriumi sisekontrollisüsteemide toimimist, et selgitada välja, kas Justiitsministeeriumis on loodud eeldused investeeringuteks eraldatud raha sihipäraseks kasutamiseks ning kas on tagatud varade säilimine ja heaperemehelik kasutamine.

Mida me auditeerisime?

Justiitsministeeriumi peamine ülesanne on kavandada ja viia ellu riigi õigus- ja kriminaalpoliitikat, mis aitaks tagada avatud ja turvalist ühiskonda, kus inimesed on oma õigustest teadlikud ning võivad nende kaitstes kindlad olla. Justiitsministeerium õigusloome koordineerijana seisab hea õiguse süsteemse arendamise eest ja aitab kaasa kvaliteetse õigusloome kujunemisele. Sel eesmärgil ta kontrollib, et uut õigust loodaks kooskõlas põhiseaduse ja teiste seadustega ning avaliku ja eraõiguse üldpõhimõtetega.

Justiitsministeeriumi valitsemisala asutused on

- maa- ja halduskohtud ning ringkonnakohtud,
- prokuratuur,
- vanglad,
- Registrate ja Infosüsteemide Keskus,
- Eesti Kohtuekspertiisi Instituut,
- Andmekaitse Inspeksioon,
- Kohtute Raamatupidamiskeskus.

Justiitsministeeriumi ja tema valitsemisala tegevust finantseeritakse riigieelarvest. 2007. aasta riigieelarves oli Justiitsministeeriumi valitsemisala kuludeks määratud 1,4 miljardit krooni, sh materiaalsete ja

immateriaalsete varade soetamiseks 26 miljonit krooni. Võrreldes eelmise aastaga on valitsemisala eelarve kasvanud 21,4%. Valitsemisala bilansimaht oli 31.12.2007. a seisuga 833 miljonit krooni, mis on võrreldes eelnenud perioodiga kasvanud 7,5%.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Riigikontrolli peamised järeldused on järgmised:

- Justiitsministeeriumi raamatupidamise aastataruande kajastab olulises osas õigesti ministeeriumi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.
- Justiitsministeeriumi valitsemisala sisekontrollisüsteem raamatupidamise osas on heal tasemel.
- Auditeeritud olulised tehingud on tehtud kooskõlas riigieelarve seadusega ning 2007. aasta riigieelarve ja lisaelarve seadusega. 2007. aasta eelarves investeringuteks eraldatud raha on auditeeritud tehingute ulatuses kasutatud sihipäraselt.
- Riigikontrolli ei leidnud ministeeriumi sisekontrollisüsteemis olulisi puudusi, mis võiksid kaasa tuua investeringuteks eraldatud raha mitteshipärase kasutamise.
- Varade arvestus Justiitsministeeriumi valitsemisalas on heal tasemel. Varade kasutamine on otstarbekohane ja säilimine tagatud.

Sisukord

Riigikontrolli hinnang Justiitsministeeriumi raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja raamatupidamise korralduse kohta	4
Ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige	4
Tähelepanek rendikohustuste kajastamise kohta	4
Ministeeriumi valitsemisala raamatupidamise korraldus on heal tasemel	4
Tähelepanek puhkusepäevade ja -reservi arvestuse kohta	4
Riigikontrolli hinnang Justiitsministeeriumi tehingute seaduslikkuse ja sisekontrollisüsteemi kohta	6
Tehingute seaduslikkus on ministeeriumi valitsemisalas tagatud	6
Sisekontrollisüsteem tagab üldjuhul raha sihipärase kasutamise	6
Varade soetamisel on ministeerium järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid	6
Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud	6
Varade võõrandamine on toimunud riigivaraseaduse kohaselt	6
Riigikontrolli soovitus ja justiitsministri vastus	7
Auditi iseloomustus	8
Auditi eesmärk	8
Hinnangu andmise kriteeriumid	8
Riigikontrolli varasemaid auditeid Justiitsministeeriumi finantsvaldkonnas	10
Lisa A: Ülevaade Justiitsministeeriumi varadest ja nende kasutamisest	11

Riigikontrolli hinnang Justiitsministeeriumi raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja raamatupidamise korralduse kohta

Ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige

1. Riigikontrolli hinnangul kajastab Justiitsministeeriumi raamatupidamise aastataruanne, mis näitab Justiitsministeeriumi 2007. aasta kassakuludeks 1 353 412 584 krooni ja tulemiks enne arveldusi riigieelarvega –904 626 024 krooni ning bilansimahuks 31.12.2007. a seisuga 833 401 150 krooni, olulises osas õigesti asutuse finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.
2. Tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli hinnangut raamatupidamise aastaaruande õigsusele, on esitatud punktides 3 ja 6.
3. Bilansivälised tulevaste perioodide rendikohustused (konto 911030) koosnevad Justiitsministeeriumi valitsemisalas suures osas Riigi Kinnisvara ASiga sõlmitud rendilepingute tulevaste perioodide maksetest. Auditi käigus selgus, et Justiitsministeeriumi valitsemisalas on neist lepingutest tulenevad summad kajastatud ilma käibemaksuta. Selline kajastamine oli tingitud Rahandusministeeriumi (riigikassa osakonna) esialgsest seisukohast. Pärast aruande esitamist soovitas Rahandusministeerium, et asutused, kes ei ole käibemaksukohustuslased, peavad nimetatud kohustusi kajastama koos käibemaksuga. Justiitsministeeriumi valitsemisalas on bilansiväliseid rendikohustusi 31.12.2007. a seisuga kokku summas 1,3 miljardit krooni. Seega on valitsemisala aruandes nimetatud kirje kajastatud ligi 250 miljoni krooni võrra väiksemana. Riigi 2007. majandusaasta koondaruandes on viga parandatud.
4. Samuti ei ole kõigi rendilepingute puhul hinnatud, kas lepingu lõpetamisest tulenevad rahalised kohustused on väiksemad lepingujärgsetest maksetest lepinguperioodi lõpuni. Rahandusministeeriumi koostatud juhendi kohaselt tuleks bilansiväliste kohustuste all kajastada just väiksem summa.

Ministeeriumi valitsemisala raamatupidamise korraldus on heal tasemel

5. Riigikontroll leiab, et raamatupidamise korraldus Justiitsministeeriumis on üldiselt heal tasemel, kuna raamatupidamist reguleerivad korrad on olemas ja ajakohased ning nende täitmist jälgitakse. Justiitsministeeriumi pearaamatupidaja on piisavalt koordineerinud kogu valitsemisala raamatupidamist. Justiitsministeeriumi sisekontrollisüsteem arvestuse osas tagab, et vead raamatupidamise aruannetes avastatakse ja parandatakse õigeaegselt.
6. Sellele vaatamata vajab raamatupidamise korraldus mitmes Justiitsministeeriumi valitsemisala asutustes järgnevalt nimetatud arvestusvaldkonnas täpsemat reguleerimist. Nimelt selgus koostöös Justiitsministeeriumi siseauditiosakonnaga (SAO) mitmeid eksimusi kasutamata puhkusepäevade- ja puhkusetasude arvestuses.

Hinnang ministeeriumi raamatupidamise aastaaruandele

Tähelepanek rendikohustuste kajastamise kohta

Tähelepanek puhkusepäevade ja -reservi arvestuse kohta

- Pärnu Maakohtus leidis SAO vigu kasutamata puhkusepäevade arvestamisel haldusteenistuses. Selle tulemusena oli puhkusetasude reserv kajastatud umbes 125 167 krooni väiksemana.
- Tartu Maakohtus oli SAO hinnangul tehtud lapsehoolduspuhkusel viibivate teenistujate puhkusekohustuse arvestamisel viga. Puhkusetasu arvestamise korra § 3 lg 2 ja 4 kohaselt tuleb päevatasu arvestada lähtuvalt kehtivast palgamäärast (st ametniku palgaastmele vastav Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud või selle alusel diferentseeritud rahasumma). Tartu Maakohus arvestas puhkusereservis tasud koos kõikide lisatasudega ning näitas kirjet tegelikkusest suuremana umbes 59 332 krooni võrra.
- Puhkusetasude arvestamisel Prokuratuuris esines viga, mis tulenesid peamiselt sellest, et tulemustasusid ei olnud võetud arvesse ajavahemiku eest, mil need teeniti. See on vastuolus puhkusetasu arvutamise korra § 2 lõikega 4. SAO hinnangul olid puhkusetasud seetõttu kajastatud umbes 6376 krooni võrra suuremana. Samuti oli puhkusekohustus näidatud umbes 3512 krooni võrra suuremana, kuna puhkusepäevad olid osaliselt raamatupidamisprogrammi sisestatud valesti.
- Tallinna Ringkonnakohtu puhkusekohustuse arvestusest oli ühe töötaja puhkusekohustus jäänud ekslikult välja. Seetõttu kajastus kohustus 4142 krooni võrra väiksemana.

7. Riigikontrolli soovitus justiitsministrile: Täpsustada valitsemisalas puhkusetasude arvestamise reegleid, samuti reguleerida täpsemalt kasutamata puhkusepäevade arvestamise kord valitsemisala asutuste personaliüksustes.

Justiitsministri vastus: Kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasu arvestamisel lähtuvad Justiitsministeerium ja tema valitsemisala asutused puhkuseseadusest ja Vabariigi Valitsuse määrusest „Puhkusetasu arvutamise kord“. Kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasu arvestamise vastavust nimetatud õigusaktidele kontrollib siseauditi-osakond kõikide finantsauditite käigus ning tuvastades eksimused, teeb ettepanekud nende kõrvaldamiseks. Käesolevas auditis väljatoodud puudused kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasude arvestuse kohta on vastavate asutustega läbi räägitud ning praeguseks on kõik eksimused parandatud või saavad parandatud seisuga 31.12.2008. Justiitsministeeriumi arvates ei vaja olemasolevad reeglid täpsustamist.

Riigikontrolli hinnang Justiitsministeeriumi tehingute seaduslikkuse ja sisekontrollisüsteemi kohta

Tehingute seaduslikkus on ministeeriumi valitsemisalas tagatud

8. Riigikontrolli hinnangul on auditeeritud olulised tehingud tehtud kooskõlas riigieelarve seadusega ning 2007. aasta riigieelarve ja lisaelarve seadusega. 2007. aasta eelarves investeringuteks eraldatud raha on auditeeritud tehingute ulatuses kasutatud sihipäraselt.

Sisekontrollisüsteem tagab üldjuhul raha sihipärase kasutamise

9. Riigikontroll ei leidnud Justiitsministeeriumi sisekontrollisüsteemis olulisi puudusi, mis võiksid põhjustada investeringuteks eraldatud raha mittesihipärasest kasutamist.

Varade soetamisel on ministeerium järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid

10. Justiitsministeeriumi varadest, mis olid 31.12.2007. a seisuga kokku 833 mln krooni, moodustasid põhivarad 82%. Materiaalsed põhivarad moodustasid sellest 610 mln krooni (materiaalsete põhivarade liikumine 2007. aastal on toodud lisas A). Auditi tulemusel veendus Riigikontroll, et Justiitsministeerium on varade soetamisel järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid.

Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud

11. Riigikontroll tutvus auditi käigus inventuuri reguleerivate kordadega, 2007. aasta lõpus korraldatud inventuuri dokumentatsiooniga. Justiitsministeeriumi siseauditiosakond osales mõningates valitsemisala asutustes korraldatud inventuurides vaatlejana. Tehtud toimingute põhjal leidis Riigikontroll, et varade inventeerimine on korraldatud Justiitsministeeriumis viisil, mis tagab varade säilimise.

12. Samuti leidis Riigikontroll, et Justiitsministeerium kasutab oma varasid üldjuhul vaid põhitegevuseks ja muuks riigivaraseaduses sätestatud otstarbeks.

Varade võõrandamine on toimunud riigivaraseaduse kohaselt

13. Müügiotel põhivarade maht Justiitsministeeriumi valitsemisalas moodustas 31.12.2007. a seisuga kokku 37,5 miljonit krooni. 2007. a jooksul müüdi varasid 2,8 miljoni krooni väärtuses (2007. aasta liikumised müügiotel põhivarades on toodud lisas A). Riigikontroll kontrollis suuremaid varade võõrandamise tehinguid ning tähelepanekuid riigivaraseaduse rikkumise kohta ei teinud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise
II auditiosakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitus ja justiitsministri vastus

Riigikontroll andis auditi põhjal Justiitsministeeriumile soovitus. Minister saatis oma vastuse Riigikontrolli soovitusele 17.07.2008.

Riigikontrolli soovitus	Justiitsministri vastus
<p>Puhkusetasude arvestamine</p> <p>Täpsustada valitsemisalas puhkusetasude arvestamise reegleid, samuti reguleerida täpsemalt kasutamata puhkusepäevade arvestamise kord valitsemisala asutuste personaliüksustes. (p 7)</p>	<p>Kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasu arvestamisel lähtuvad Justiitsministeerium ja tema valitsemisala asutused puhkuseseadusest ja Vabariigi Valitsuse määrusest „Puhkusetasu arvutamise kord“. Kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasu arvestamise vastavust nimetatud õigusaktidele kontrollib siseauditi-osakond kõikide finantsauditite käigus ning tuvastades eksimused, teeb ettepanekud nende kõrvaldamiseks. Käesolevas auditis väljatoodud puudused kasutamata puhkusepäevade ja puhkusetasude arvestuse kohta on vastavate asutustega läbi räägitud ning praeguseks on kõik eksimused parandatud või saavad parandatud seisuga 31.12.2008. Justiitsministeeriumi arvates ei vaja olemasolevad reeglid täpsustamist.</p>

Auditi iseloomustus

Riigieelarve seaduse järgi on Riigikontrollil kohustus hinnata riigi 2007. a majandusaasta koondaruande õigsust ja tehingute seaduslikkust. Justiitsministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise audit on sisendiks riigi majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks.

Auditi eesmärk

Auditi eesmärgiks oli anda hinnang Justiitsministeeriumi aastaaruande näitajate ja nende aluseks olnud tehingute vastavuse kohta riigieelarve ja 2007. a riigieelarve seadustele. Lisaks hinnangutele toodi välja kontrollitud valdkondades raamatupidamises parandamata vead, olulisemad tähelepanekud raamatupidamiskorralduse, tehingute seaduslikkuse ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Kontrollitavatele tehinguklassidele hinnangu andmisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumidele:

- varad, kohustused ja majandustehingud on aruannetes kajastatud täielikult ja aritmeetiliselt õigesti ning avalikustatud ja klassifitseeritud arusaadavalt;
- varad ja kohustused on tegelikult olemas, kuuluvad Justiitsministeeriumile ja on näidatud õiges väärtuses;
- majandustehingud on aruandeperioodil tegelikult toimunud ja kajastatud õiges perioodis;
- majandustehingud on olulises osas kooskõlas tähtsamate asjakohastes õigusaktides sisalduvate nõuetega.

Hinnangu andmisel tehingute seaduslikkusele kinnitab Riigikontroll, et kontrollitud tehingud on sooritatud, lähtudes riigieelarve seadusest ning 2007. aasta riigieelarve ja lisaelarve seadusest. Lisaks hinnati, kas valimisse langenud majandustehingud on kooskõlas riigihangete seaduse, riigivaraseaduse jt auditeeritava tegevust reguleerivate olulisemate õigusaktide nõuetega.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Auditi käigus kontrollis Riigikontroll Justiitsministeeriumi siseaudiitorite tööd ja tegi vajaduse korral täiendavaid analüütilisi toiminguid nii siseaudiitorite kontrollitud kui ka kontrollimata tehinguklassides. Kontrollitoimingute tulemusel jõudis Riigikontroll arvamusele, et Justiitsministeeriumi aastaaruandele hinnangu andmisel saab tugineda valitsemisala siseaudiitorite tööle ning siseauditi eest vastutava isiku hinnangule Justiitsministeeriumi konsolideeritud majandusaasta aruande kohta. Justiitsministeeriumist tervikpildi saamise huvides on Riigikontrolli aruandesse lisatud ka kaalukamad siseaudiitori tähelepanekud.

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon) auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi.

Auditi käigus kontrollisid audiitorid väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi.

Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks Justiitsministeeriumi aastaaruande näitajate ja nende aluseks olnud tehingute seaduslikkuse kohta.

Auditi lõpetamise aeg:

Auditi toimingud lõpetati juunis 2008.

Auditi meeskond:

Auditis osalesid II auditiosakonna auditijuht Õie Soovik ja audiitor Alo Lääne.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditiaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditiaruande kokkuvõte on saadaval ka inglise keeles.

Auditiaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on OSII-2-1.4/08/56.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemaid auditeid Justiitsministeeriumi finantsvaldkonnas

20.06.2007 – Justiitsministeeriumi 2006. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi koondaruandele hinnangu andmiseks

13.07.2006 – Justiitsministeeriumi 2005. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse audit riigi 2005. aasta majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks

10.08.2005 – Justiitsministeeriumi valitsemisala 2004. aasta raamatupidamise korraldus ja tehingute seaduslikkus

02.08.2004 – Riigikontrolli arvamus Justiitsministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

04.07.2003 – Riigikontrolli arvamus Justiitsministeeriumi 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

27.08.2002 – Riigikontrolli arvamus Justiitsministeeriumi 2001. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee

Lisa A: Ülevaade Justiitsministeeriumi varadest ja nende kasutamisest

Tabel 1. Justiitsministeeriumi materiaalsete põhivarade maht ja muudatused 2007. aastal (tuhandetes kroonides)

	Maa	Hooned	Muud põhivarad	Kokku
Soetusmaksumus 31.12.2006	9 219	633 458	137 150	779 827
Jääkväärtus 31.12.2006	9 219	584 691	37 952	631 862
Soetatud ja parendatud	0	0	34 005	34 004
Maha kantud	0	-344	-2 420	-2 765
Kulum ja allahindlus	0	-16 504	-12 841	-29 345
Muud liikumised (nt ümberklassifitseerimine)	6 090	-30 099	616	-23 393
Soetusmaksumus 31.12.2006	15 309	597 963	159 015	772 286
Jääkväärtus 31.12.2007	15 309	537 744	57 312	610 365

Tabel 2. Justiitsministeeriumi müügiotel põhivarade maht ja muudatused 2007. aastal (tuhandetes kroonides)

	Maa	Hooned	Kinnisvara- investeeringud	Masinad ja seadmed	Kokku
Jääk seisuga 31. 12.2006	111	6 839	3 228	5	10 183
Müük	0	0	-2 827	-5	-2 832
Üle viidud põhivarasse	0	0	-183	0	-183
Üle toodud müügiotel põhivarasse	43	29 575	712	0	30 330
Jääk seisuga 31.12.2007	154	36 414	930	0	37 498